

[B] **DE POSTKOLONIALE BONUS. NEDERLANDSE
MIGRANTEN UIT DE EX-KOLONIES**

In het jongste boek van Gert Oostindie (*Postkoloniaal Nederland. Vijfenzestig jaar vergeten, herdenken, verdringen*) beoogt de auteur naar eigen zeggen “een beeld te geven van hoe deze (postkoloniale) migratie ons land veranderde en hoe in postkoloniaal Nederland de betekenis van begrippen als ‘burgerschap’, ‘identiteit’, ‘gemeenschap’ en ‘natie’ ging verschuiven” (p. 12).

Het boek opent met een autobiografische beschouwing over de gedaanteverandering van een roomwit Nederland naar een multiculturele samenleving in minder dan zeven decennia. De opbouw van Oostindies vertoog is helder en consistent. In de eerste drie hoofdstukken geeft hij een gedetailleerde en onderbouwde weergave van de directe gevolgen van de dekolonisatie: de uittocht van migranten en hun strijd voor erkenning in het moederland via belangenorganisaties. De verschillen tussen en onder de postkoloniale migranten worden in de verf gezet. Nederlanders van Indische, Molukse,

Surinaamse of Antilliaanse afkomst laten zich niet zomaar voegen onder de gemeenschappelijke noemer van “postkoloniale migrant”. Daarvoor is er net te veel verscheidenheid op het vlak van de migratiegeschiedenis, de verhouding van de voormalige kolonie tegenover het moederland, sociale klasse, opleiding, migratiemotief, politieke positionering in het land van aankomst, enz.

In de drie daarop volgende hoofdstukken komen de meest urgente trends aan bod, eigen aan het hedendaagse tijdsgewricht. Zowel de individualisering van identiteit, de verbeelding van het kolonialisme als het transnationalisme passeren de revue, en hoe die tendensen al dan niet de postkoloniale migratie beïnvloed hebben. In de laatste twee hoofdstukken wordt er ruimte gemaakt voor vergelijkende perspectieven. Hoe hebben andere Europese landen met een koloniaal verleden het postkolonialisme en postkoloniale migranten beleidsmatig aangepakt? En hoe verhoudt Nederland zich tot de andere voormalige koloniale machten in Europa? In het laatste hoofdstuk wordt ook aandacht besteed aan het uitblijven van een radicaal-kritische benadering van het kolonialisme zoals in de academische disciplines *postcolonial studies*, *cultural studies* en *subaltern studies*, die voornamelijk in de Angelsaksische traditie verhitte en scherpe debatten hebben teweeggebracht.

De thema's van dit boek (de dekolonisatie, de uittocht, de aankomst, het onthaal en de strijd voor erkenning in het moederland) zijn elk op zich heel erg ingewikkelde vraagstukken. De lezer krijgt echter een aantrekkelijk en meeslepend verhaal voorgeschoteld. De zoektocht van de verschillende postkoloniale migranten (groepen) naar erkenning en een plaats in het kille naoorlogse Nederland leest vlot en aangenaam, haast als een roman. Daarom is dit boek niet louter geschikt voor wetenschappers maar ook voor het ruimere publiek dat kwaliteitsvolle lectuur waardeert. Daarenboven kan elk hoofdstuk apart gelezen worden, afhankelijk van de belangstelling van de lezer.

De rode draad die door het boek loopt, is erg geprononceerd. Deze stelling luidt dat migranten uit de koloniën over een postkoloniale bonus beschikken, waardoor ze sneller kunnen integreren in het multiculturele Nederland dan allochtonen met een moslimachtergrond. Ze hebben doorgaans een

Moluks "Adat"-huwelijk, Groningen, 1979, collectie Rijksmuseum, Amsterdam/ Foto Hans van den Boogaard.

voorsprong op het vlak van cultureel en sociaal kapitaal. Ze spreken de taal en zijn vaak hoger opgeleid, althans sommige groepen. Ze kennen evenmin het probleem van de clandestiniteit. Ze lijken ook vaker te vallen voor de charmes van witte Nederlanders, waardoor huwelijken buiten de eigen gemeenschap eerder de regel dan de uitzondering vormen onder deze groep. Bovenal beroepen ze zich op het morele appel: "Wij zijn hier omdat jullie daar waren." Het vervluchtigen van de postkoloniale achtergrond onder de tweede en derde generatie en de tanende aandacht van een steeds groter Europa voor het koloniale verleden lijken het sluitstuk te vormen van het koloniaal tijdperk van Nederland en Europa. Doorheen het boek lijkt de auteur dat standpunt te onderschrijven, schoorvoetend en bijna met tegenzin. Hij eindigt zijn betoog dan ook met de tegendraadse gedachte dat geschiedenis weerbarstig en onvoorspelbaar is. "Verleden verstomt niet, het heeft slechts de neiging weg te zakken en af en toe, maar allengs minder, de kop op te steken [...]" Migranten uit de voormalige koloniën en hun kinderen en hun culturele inbreng zijn niet weg te

denken uit onze samenleving [...] Het is onduidelijk of dit alles het beeld dat de Nederlander van zichzelf of het eigen land heeft fundamenteel heeft veranderd. Zeker is dat andere vragen vandaag hoger op de agenda staan; voor zover die met migranten samenhangen, gaat het echter om anderen, te weten moslims" (pp. 269-270).

Nadat hij in de inleiding plechtig aangekondigd heeft dat postkoloniale migratie de Nederlandse samenleving grondig veranderd heeft, wordt hij op het einde van het boek voorzichtiger. In de laatste pagina's weerklinken twijfels en vertwijfeling. Misschien is dit een houding die eigen is aan een historicus. Misschien is dit ook een manier om de lezer opnieuw naar het boek te doen grijpen om bepaalde passages te herlezen. "Al heeft de herontdekking van het 'eigen' koloniale verleden iets 'vaderlands', ze getuigt van ten minste de toegenomen bereidheid 'nationaal' ruimer op te vatten dan Nederland-aan-de-Noordzee" (p.178). De erkenning en canonisering van het koloniale verleden als cultureel erfgoed door middel van monumenten, instellingen, feest- en herdenkingsdagen dragen bij

tot een meer open en gedeeld verleden van oude en nieuwe Nederlanders.

Voorts raakt de auteur, enigszins terloops, een van de grote uitdagingen van Nederland en andere Europese landen aan. Kennisverwerving en onderzoek over migranten beperken zich steeds meer tot moslimgemeenschappen. De bijna exclusieve focus op één groep die aanzienlijke problemen ondervindt in het integratieproces werkt als olie op het vuur in de schaamteloze dramatisering van de multiculturele samenleving. Op lange termijn is het polemiseren van het multiculturele debat nefast voor een vreedevolle en welvarende samenleving, waarin het goed leven is. Er is behoefte aan een nieuwe visie en beleid om de tweede en derde generatie allochtonen klaar te stomen tot volwaardige burgers met rechten en plichten in Nederland, Vlaanderen, Europa. De postkoloniale migranten en hun kinderen kunnen in deze nieuwe visie eventueel als voorbeeld dienen.

CHING LIN PANG

GERT OOSTINDIE, *Postkoloniaal Nederland. Vijfenzestig jaar vergeten, herdenken, verdringen*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009, 332 p.
